

FRANCISZKAŃSKI „NOWY KORBUT” O KUSTODII ZIEMI ŚWIĘTEJ I JEJ POLSKICH WSPÓLPRACOWNIKACH

A. J. Szeinke OFM, *Polscy Bracia Mniejsi w służbie Ziemi Świętej (1342–1995)*. Poznań 1999, ss. 207.

Praca o. Anzelma Szeinkego OFM składa się z dwu części: próby syntetycznego omówienia problemu na przestrzeni ponad sześciu wieków oraz części biograficznej. W początkowej fazie był to referat o franciszkańskiej Kustodii Ziemi Świętej, wygłoszony przez autora podczas sesji naukowej na temat: „Jerozolima w kulturze europejskiej” (Warszawa, 14–17 maj 1996). O. Szeinke, który już od 35 lat pracuje nad problematyką historyczną Ziemi Świętej, a w latach 1972–1987 był komisarzem krajowym Kustodii Ziemi Świętej i prowincjałem swojej prowincji Matki Bożej Anielskiej (1978–1984)¹ – w swoim referacie skoncentrował się na omówieniu polskiego udziału w historii Kustodii, i to jego opracowanie zostało opublikowane w księdze pamiątkowej pt. „Jerozolima w kulturze europejskiej” (Warszawa 1997). Nie poprzestał jednak na tym, ale poszerzył bazę źródłową opracowanego przez siebie tematu i uzupełnił jego literaturę. Na tej podstawie przereferował i znacznie poszerzył swój artykuł z księgi pamiątkowej².

Część biograficzna powstałego w ten sposób dzieła, stanowi swego rodzaju leksykon polskich Braci Mniejszych (Franciszkanów prowincji Matki Bożej Anielskiej i Bernardynów), związanych z Ziemią Świętą, „którzy pracowali na rzecz Ziemi Świętej, w kraju swego zamieszkania, tworząc zaplecze duchowe i materialne dla działalności misjonarzy w Palestynie”. Obok misjonarzy i braci zajmujących się z urzędu troską o Kustodię Ziemi Świętej, weszli tu również „autorzy i wydawcy przewodników po Ziemi Świętej oraz opublikowanych pamiętników, wspomnień i reportarzy z pielgrzymek, oraz historyków badających relacje Polska a Ziemia Święta”³.

Wspominając Polaków najbardziej zasłużonych dla Ziemi Świętej autor umieścił wśród nich Mikołaja Krzysztofa Radziwiłła zwanego Sierotką, oraz Mikołaja Zebrzydowskiego, wojewodę krakowskiego. Pierwszy z nich odbył pielgrzymkę do Ziemi Świętej w 1583 r., którą opisał w diariuszu pt. „Peregrynacje abo pielgrzymki” (Kraków 1607)⁴. Złożył pokaźną sumę na

¹ Biografia naukowa. W: *Polscy Bracia Mniejsi...*, s. 171–173.

² Tamże, s. 5n.

³ Tamże, s. 7.

⁴ Mikołaj Krzysztof Radziwiłł (Sierotka), *Hierosolimitana peregrinatio ... Nicolai Ch. Radzivilli ... Brunbergae* (Apud G. Schönfels) 1601. – Kolejne wydania tegoż w j. łacińskim: Antwerpiae 1614; (b.m.w.) 1753; Cossoviae 1756; – W języku polskim: *Peregrinacia abo*

potrzeby Kustodii. Z kolei M. Zebrzydowski był fundatorem „Jerozolimy na polskiej ziemi” czyli klasztoru Bernardynów i Drózek Męki Pańskiej w Kalwarii Zebrzydowskiej w 1604 r.⁵ Obaj zostali obdarzeni tytułem prokuratora (względnie syndyka) Ziemi Świętej.

Początkowe ramy czasowe opracowania wyznacza data powstania franciszkańskiej Kustodii Ziemi Świętej w 1342 r. Data końcowa to czas ukończenia kwerendy przez autora i jego współpracowników.

Czytelnik interesujący się miejscami świętymi w Palestynie oraz dziejami Polaków z nimi związanych znajdzie w opracowaniu bardzo cenny materiał z zakresu polskich peregrynacji i opisów Ziemi Świętej, od najstarszego opisu w języku łacińskim o. Anzelma z Krakowa OFM (zwanego Polakiem) z 1512 r.⁶ do wydanego w latach 80-tych obecnego wieku pt. „W Ojczyźnie Chrystusa. Przewodnik po Ziemi Świętej” D. Baldiego (w tłumaczeniu z j. włoskiego A. Kowalskiego), wydrukowanego staraniem o. W. Michalczyka OFM, A. J. Błachuta OFM i Z. Stysia OFM (Kraków–Asyż 1982)⁷ i najnowszych form peregrynacji do Ziemi Świętej w postaci pielgrzymek organizowanych w skali kraju (zob. Podworski Antoni Gerwazy OFM. W: „Polscy Bracia Mniejsi...”, s. 139–140).

Wiesław Franciszek Murawiec OFM

pielgrzymowanie do Ziemi Świętej ... Mikołaja Krzysztofa Radziwiłła, księcia na Olyce y Nieświeżu, hrabie na Szydłowcu, wojewody wileńskiego. A przez x. Andrzeja Wargockiego na polski przelożona. Kraków (U Szymona Kempiniego) 1607. – Następne wydania tegoż miały miejsce: w Krakowie 1611; w Krakowie 1617; w Krakowie 1628; w Krakowie 1683; (b.m.w.) 1745. – W języku niemieckim: *Juengst geschehene Hierosolimitanische Reys und Wegfarth das ... Nicolai Ch. Radivili ... Meintz (bey B. Lippen)* 1603.

⁵ O Mikołaju Zebrzydowskim por. H. E. W y c z a w s k i OFM, *Kalwaria Zebrzydowska. Historia klasztoru Bernardynów i kalwaryjskich Drózek*. Kalwaria Z. 1987 (Szczególnie rozdz. 2. pt. „Zebrzydowscy”).

⁶ Tytuł tego opisu: *Terrae Sanctae apertior descriptio fratris Anselmi OFM*. W: Jan Stobnica (Stobniczka), *Introductio in Ptholomei Cosmographiam ... Cracoviae* (per F. Unglerum) 1512, k. 29v.

⁷ Kolejne wydanie tegoż: Kraków–Asyż 1993.